

**Національний
університет
біоресурсів і
природокористування
України**

**Факультет
ветеринарної
медицини**

НДІ Здоров'я тварин

**«ЄДИНЕ ЗДОРОВ'Я – 2022»
Матеріали Міжнародної наукової конференції**

**22-24 вересня 2022 р.
НУБіП України, м. Київ**

УДК 502/504:636.09:616.98

**ЕКОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ
ЕМЕРДЖМЕНТНИХ БАКТЕРІАЛЬНИХ ХВОРОБ**

Мельник М.В., кандидат ветеринарних наук, доцент

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Емерджентні інфекційні захворювання (від англ. emergency – непередбачуваність, надзвичайність) – одна з найбільш актуальних проблем як у гуманній, так і у ветеринарній медицині. Спектр збудників швидко

розширюється, змінюючи наші уявлення про нешкідливі та патогенні мікроорганізми.

Взаємозв'язок між природним середовищем, людською діяльністю і здоров'ям населення ініціює низку проблем, серед яких і – біологічне забруднення. Соціальні та природні умови сприяють або перешкоджають виникненню і розповсюдженню інфекційних захворювань, але самі по собі не можуть їх спричинювати без наявності біологічного чинника.

За наявною класифікацією, до емерджентних інфекцій відносять:

1. *Нові*, раніше невідомі науці збудники та інфекції, що діагностуються вперше;

2. *Відомі* інфекційні хвороби у нових формах прояву та течії, що поширилися на нові географічні зони або на невласливі види господарів; поява нових видів чи варіантів збудника (наприклад, лістеріоз, ерсиніоз);

3. *Ремерджентні захворювання* – старі, раніше переможені та контрольовані хвороби що знову отримали несподіване поширення (наприклад, туберкульоз).

4. Деякі явища і події санітарно-гігієнічного порядку, що стосуються тварин та продуктів тваринного походження, передусім, харчової гігієни (харчові емерджентні хвороби). Зокрема, проблеми залишкового вмісту шкідливих хімічних речовин і ксенобіотиків, масової контамінації продуктів тваринного походження сальмонелами та іншими збудниками харчових зоонозів, веротоксигенними штамами *E. coli*, що спричинюють важкі позакишкові ураження у молодняку (телят, поросят) і людини, як провідного чинника харчових зоонозів та кормових інфекцій тварин.

Харчові емерджентні хвороби, поширення яких пов'язане зі споживання їжі контамінованої збудниками хвороби (наприклад, харчовий сальмонельоз). Людина активізує процес адаптації мікроорганізмів шляхом широкого застосування антибіотиків, хімічних препаратів, пестицидів та технологічних прийомів, що зумовлюють виникнення стійких штамів з великим рівнем патогенності.

Значному географічному поширенню збудників харчової інфекції сприяє глобалізація торгівлі, розширення асортименту харчових продуктів, занесення та укорінення нехарактерних для даної місцевості нозоформ.

Виділяють кілька типів факторів, що зумовлюють виникнення та поширення емерджентних інфекцій:

- *фактори біологічного характеру* - поява генетично нового чи зміна антигенних властивостей вже відомого патогена внаслідок генетичних механізмів мутацій та рекомбінацій (наприклад, рекомбінація генів, генна інженерія). Вони зумовлюють виникнення різних варіантів мікроорганізмів з набуттям нових ознак патогенності, нових екотипів, формування нових природно-осередкових зон;

- *зоогеографічні фактори* - збільшення щільності популяцій домашніх та диких тварин, перекрыття їх ареалів; міграційні процеси, що порушили раніше виражену регіональну варіабельність, поширення видів-переносників. Це створює передумови для еволюції мікроорганізмів, непередбачуваного

пасерування збудників у популяції сприйнятливих тварин;

- *соціально-економічні чинники* - інтенсивне переміщення людей, тварин, торговельні зв'язки, реалізація та споживання продуктів тваринництва створюють передумови поширення емерджентних збудників.

В Україні в останні роки за принципом емерджентності із бактеріальних інфекцій перебігає туберкульоз, ботулізм, сальмонельоз, ерсиніоз, ешерихіоз, лайм-бореліоз та ін.).

Недосконалість системи моніторингу потенційних переносників та резервуарів емерджентних інфекцій впливають на прогнозованість епізоотичної ситуації. Сукупність ряду факторів, таких як зміни в природних і штучних екосистемах, глобальне переміщення тварин й продуктів тваринництва, зоогеографічні зміни шляхів міграції птахів, зміни природного видового складу фауни регіонів тощо, зумовлюють вплив на кількісний склад, видові та популяційні компоненти паразитарних систем, чим створюють умови для емерджентності збудників інфекцій. У цьому випадку прикладом може слугувати група емерджентних харчових зоонозів (сальмонельози, лістеріоз, ерсиніоз, кампілобактеріоз, ешерихіози), які стали ветеринарно-епідеміологічною проблемою в кінці ХХ ст.